

Wymagania edukacyjne – język polski – klasa III Technikum poziom podstawowy

zgodne z Podstawą programową i Programem nauczania języka polskiego dla IV etapu edukacyjnego-Zrozumieć tekst. Zrozumieć człowieka

Wymagania ogólne

Wymagania ogólne	Ocena dopuszczająca uczeń:	Ocena dostateczna uczeń:	Ocena dobra uczeń:	Ocena bardzo dobra uczeń:
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	- rozumie teksty o prostej budowie; - dostrzega sensy zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu; - z pomocą rozpoznaje funkcje tekstu i z pomocą wskazuje środki językowe służące ich realizacji; - odbiega od stosowania kryteriów poprawności językowej;	- rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie; - stara się dostrzegać sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - stara się rozpoznać funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej;	- na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - na ogół dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - na ogół rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - na ogół ma świadomość kryteriów poprawności językowej;	- rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - ma świadomość kryteriów poprawności językowej;
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury	- nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła; - próbuje dokonać interpretacji porównawczej;	- stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - stara się odczytać rozmaite sensy dzieła; - stara się dokonać interpretacji porównawczej;	- na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła; - na ogół dokonuje interpretacji porównawczej;	- stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - odczytuje rozmaite sensy dzieła; - dokonuje interpretacji porównawczej;
III. Tworzenie wypowiedzi	- buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności; - nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - próbuje zwiększać własną kompetencję językową.	- stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stara się stosować w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - zwraca uwagę na własną kompetencję językową.	- na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej.	- buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - ma świadomość własnej kompetencji językowej.

Na ocenę celującą

- uczeń opanował w pełni zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych programem,
- formułował dojrzałe, wnikliwe wnioski,
- samodzielnie i twórczo rozwijał własne uzdolnienia oraz organizował pracę w grupie i kierował nią
- biegłe posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych, i proponował rozwiązania nietypowe
- stawiał hipotezy badawcze,
- polemizował, by obronić własne stanowisko, szukając wciąż nowych argumentów.

Wymagania szczegółowe

Treści programowe:

A. Znajomość tekstów zawartych w podstawie programowej z zakresu podstawowego:

1. POZYTYWIZM

Bolesław Prus *Lalka, Kroniki tygodniowe* (wybór)
 Eliza Orzeszkowa *Nad Niemnem*
 Maria Konopnicka *Mendel Gdański*
 Eliza Orzeszkowa *Gloria victis*
 Bolesław Prus *Kamizelka*
 Fiodor Dostojewski *Zbrodnia i kara*
 Henryk Sienkiewicz *Potop*
 Adam Asnyk, wiersze (wybór)

Pojęcia kluczowe

- Świat idei: pozytywizm, utylitaryzm, liberalizm, socjalizm, scjentyzm, darwinizm, praca u podstaw, praca organiczna, emancypacja kobiet, asymilacja Żydów, antysemityzm, etos mieszczański, klasa (grupa) społeczna, panorama społeczna,
- Organizacja dzieła literackiego: realizm, realizm krytyczny, powieść, stylizacja środowiskowa, nowela, opowiadanie, powieść historyczna, stylizacja, archaizacja, sakralizacja, felieton, reportaż, , mowa pozornie zależna, wątek, epizod, naturalizm..

Uczeń powinien na ocenę:

DOPUSZCZAJĄCĄ	DOSTATECZNĄ to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	DOBRA to, co na ocenę dostateczną , a także:	BARDZO DOBRĄ to, co na ocenę dobrą , a także
<p>- wyjaśnić znaczenie pojęć pozytywizm, pozytywistyczny, utylitaryzm, scjentyzm, ewolucjonizm, organicyzm</p> <p>- podać daty wiążące się z powstaniem pozytywizmu w Polsce</p> <p>- wymienić główne punkty programu polskich pozytywistów</p> <p>- wyjaśnić określenia praca u podstaw, praca organiczna, emancypacja kobiet, asymilacja Żydów</p> <p>- określić poglądy Comte'a na temat filozofii pozytywnej</p> <p>- wymienić twórców pozytywistycznych</p> <p>- określić podmiot mówiący i adresata omawianych wierszy</p> <p>- przedstawić swoje wrażenia związane z obrazami epoki</p> <p>- wskazać kontrast na obrazie</p> <p>- wskazać elementy realistyczne w malarstwie pozytywistycznym</p> <p>- przedstawić genezę pozytywistycznych utworów;</p> <p>- w wierszach Asnyka dostrzeżać obecność idei romantycznych</p> <p>- przedstawić cechy noweli pozytywistycznej i powieści realistycznej na podstawie przeczytanych utworów</p> <p>- odnajduje w <i>Lalce</i> cechy powieści dojrzałego realizmu</p> <p>- charakteryzuje świat przedstawiony utworu (określa czas, miejsce, postacie i wydarzenia – z odwołaniem do tekstu)</p> <p>- wypowiedzieć się na temat losów bohaterów tekstów i ich postaw</p> <p>- charakteryzować bohaterów literackich</p> <p>- omówić przywołane w lekturach obrazy</p> <p>- przedstawić poglądy głównych bohaterów</p> <p>- opowiedzieć treść nowel pozytywistycznych (<i>Kamizelka</i>, <i>Gloria victis</i>, <i>Mendel Gdański</i>)</p> <p>- określić rolę przestrzeni nadniemeńskiej i związku z nią postaci</p> <p>- wskazać w <i>Lalce</i> i <i>Nad Niemnem</i> obecność idei romantycznych i pozytywistycznych (np. etos walki i pracy)</p> <p>- określić kryteria oceny postaci w <i>Nad Niemnem</i> (np. stosunek do historii, tradycji)</p> <p>- opisać mogiłę powstańców w <i>Nad Niemnem</i>, zwracając uwagę na obecność w nim sakralizację</p>	<p>- podać cechy pozytywizmu jako epoki</p> <p>- podać okoliczności wiążące się z początkami pozytywizmu w Polsce</p> <p>- wyjaśnia jakie historyczne i polityczne przyczyny wpłynęły na ukształtowanie się programu polskich pozytywistów</p> <p>- przedstawić poglądy Comte'a dotyczące badań filozofii; - wskazać w utworach środki stylistyczne i metafory odwołujące się do haseł pozytywizmu oraz wyjaśnić ich sens</p> <p>- krótko wyjaśnić terminy: realizm, naturalizm, odnosząc je do literatury i malarstwa drugiej połowy XIX w</p> <p>- wskazać elementy tworzące ruch na obrazach realistycznych</p> <p>- przedstawić nastroj obrazów realistycznych</p> <p>- wskazać w wierszach Asnyka obecność idei romantycznych</p> <p>- wskazać różne formy narracji w prozie</p> <p>- przedstawić obraz życia społecznego ukazany w <i>Lalce</i> (wskazać i scharakteryzować przedstawicieli różnych warstw społecznych i środowisk)</p> <p>- wymienić i scharakteryzować bohaterów; wskazać ich cechy typowe i indywidualne</p> <p>- scharakteryzować Wokulskiego jako postać złożoną, noszącą cechy romantyczne i pozytywistyczne</p> <p>- scharakteryzować wynalazców ukazanych w <i>Lalce</i></p> <p>- określić narratorów w <i>Lalce</i> i rolę każdego z nich (odwołując się do tekstu)</p> <p>- wskazać różne możliwości interpretacji tytułu powieści B.Prusa</p> <p>- zinterpretować <i>Lalkę</i> jako powieść o miłości, społeczeństwie, rodzącym się kapitalizmie, rozkładzie społecznym, mieście itp.</p> <p>- określić symboliczne sensory scen literackich</p> <p>- scharakteryzować warstwy społeczne scharakteryzowane przez pisarzy pozytywistycznych</p> <p>- określić zalety i wady bohaterów pozytywistycznych</p> <p>- zinterpretować <i>Lalkę</i> jako powieść wielkich rozczarowań epoki, przedstawia krytyczny i pesymistyczny obraz polskiego społeczeństwa w drugiej połowie XIX w.</p> <p>- wymienić asymilację Żydów,</p>	<p>- przedstawić strefę ideową epoki</p> <p>- przedstawić zmiany w sztuce</p> <p>- przedstawić zmiany w sferze kultury i sztuki;</p> <p>- dostrzegać w omawianych utworach dialog z tradycją</p> <p>- sformułować podstawowy postulat metodologiczny Comte'a</p> <p>- zinterpretować wiersze Adama Asnyka np. <i>Do młodych</i>: określić zawarte w nich idee, nadawcę i adresata, przesłanie; wskazać środki stylistyczne i określić ich funkcje</p> <p>- dokonać analizy i interpretacji utworów pozytywistycznych, ocenić program w nich zawarty</p> <p>- przedstawić cechy malarstwa realistycznego</p> <p>- przedstawić stosunek narratora do postaci literackich</p> <p>- wyjaśnić symbolikę utworów</p> <p>- podać przykłady realizacji programu epoki przez bohaterów literackich</p> <p>- nazwać drogi życiowe bohaterów</p> <p>- określić funkcje stylizacji środowiskowej języka bohaterów <i>Lalki</i> (np. germanizmy w języku Mincla, język Żydów, elementy gwarowe w mowie postaci pochodzących ze wsi itp.)</p> <p>- odnaleźć ukryty w powieści <i>Lalka</i> komentarz autorski (np. tytuły rozdziałów)</p> <p>- przedstawić dokonania i dalsze plany wynalazców z <i>Lalki</i>,</p> <p>- określić rolę ich wynalazków w życiu ludzkości</p> <p>- rozważyć postawę romantyczną i pozytywistyczną odwołując się np. do losów Wokulskiego</p> <p>- scharakteryzować sposób ukazania Żydów w <i>Lalce</i></p> <p>- zinterpretować nowelę <i>Mendel Gdański</i> jako utwór propagujący program pozytywistyczny , zanalizować opisy w noweli (np. bohaterów, zachowania tłumy)</p> <p>- określić rolę przyrody w <i>Glorii victis</i></p> <p>- porównać znaczenia dwóch mogił w powieści <i>Nad Niemnem</i></p> <p>- charakteryzować dwa modele wychowania dzieci ukazane w <i>Nad Niemnem</i> (Benedykta Korczyńskiego i Andrzejowej Korczyńskiej)</p> <p>- przedstawić losy bohaterów na podstawie elementów fabuły</p> <p>- ocenić i porównać bohaterów</p>	<p>- porównać epokę romantyzmu i pozytywizmu</p> <p>- wyjaśnić podstawowe pojęcia</p> <p>- czytać i objaśniać obrazy pozytywistyczne;</p> <p>- wskazać cechy „filozofii pozytywnej” w cytowanym tekście</p> <p>-- zacytować fragmenty wierszy realizujące poszczególne idee pozytywistyczne</p> <p>- wyjaśnić sens aluzji literackiej</p> <p>- przedstawić realizm poznanych obrazów</p> <p>- opisać relacje między autorem- narratorem i czytelnikiem- odbiorcą XIX-wiecznej powieści realistycznej</p> <p>- przedstawić portret bohaterów</p> <p>- scharakteryzować bohaterów jako przedstawicieli epoki pozytywizmu</p> <p>- rozważyć postawę bohaterów</p> <p>- ocenić postępowanie bohaterów</p> <p>- przedstawić ich ideały</p> <p>- ocenić społeczeństwo ukazane w utworach epoki</p> <p>- wyjaśnić motywy postępowania bohaterów</p> <p>- przedstawić pozytywistyczną wymowę oglądanego filmu;</p> <p>- wyjaśnić sens kompozycji filmu;</p> <p>- zinterpretować film jako utwór o problematyce narodowej</p> <p>- określić kompozycję felietonu i funkcję metafory</p> <p>-- powiązać emocje z nastrojem wierszy Miłosza Zagajewskiego, Kamockiego</p> <p>- wskazać uniwersalizm wypowiedzi poety</p> <p>- porównać losy obu domów dzieciństwa</p> <p>- wskazać różne formy narracji (pierwszoosobową, trzecioosobową, monolog wewnętrzny, mowę pozornie zależną) i określić ich rolę w powieści realistycznej</p> <p>- określić funkcje zastosowanych w powieści retrospekcji</p> <p>- zinterpretować powieść, wykorzystując różne konteksty (np. historyczny, literacki itp.)</p> <p>- zanalizuje opisy w noweli <i>Mendel Gdański</i> (np. bohaterów, zachowania tłumy) i określić ich funkcje</p> <p>- porównać znaczenia dwóch mogił w <i>Nad Niemnem</i></p> <p>- wskazać środki stylistyczne służące sakralizacji i heroizacji w <i>Nad Niemnem</i></p> <p>- określić, jaki wzorzec patriotyzmu</p>

<ul style="list-style-type: none"> - opowiedzieć historię Jana i Cecylii na podstawie <i>Nad Niemnem</i> - wskazać fragmenty charakteryzujące bohaterów -streszcza losy Kmicica w kontekście przesłania powieści – odnajduje w nim cechy bohatera romantycznego -wyjaśnia tytułową metaforę potopu -odnaleźć w powieści Sienkiewicza elementy różnych gatunków: powieści płaszcza i szpady, eposu, westernu, baśni -wyjaśnić termin „archaizacja językowa” -wskazać stylizację biblijną w opisach obrony Jasnej Góry i określić jej funkcję -określić tematykę i problematykę powieści Fiodora Dostojewskiego, <i>Zbrodnia i kara</i> -scharakteryzować Raskolnikowa -określić rolę Soni w moralnym dojrzewaniu Raskolnikowa -identyfikuje <i>Zbrodnię i karę</i> jako powieść psychologiczną - opisać uczucia bohaterów - wyjaśnić podstawowe pojęcia związane z utworem – wymienić postawy typowe dla epoki i odnieść je do utworów literackich – przedstawić twórców omawianych filmów - nazwać emocje związane z muzyką podczas oglądania filmu - scharakteryzować i ocenić głównych bohaterów filmu - wydzielić trzy główne wątki tematyczne omawianego felietonu i zatytułować je - wskazać przysłowie, aforyzm, obrazek humorystyczny - określić stosunek Polaków do historii na podstawie felietonu - odnieść się do faktów z biografii autorów współczesnych wierszy - podać przyczyny zmian miejsca znanego autorowi z dzieciństwa – popierać argumentami własne sądy – wypowiadać się w podstawowych (szkolnych) formach gatunkowych, jak: rozprawka, referat, interpretacja utworu literackiego -nazwać i wyjaśnić podstawowe pojęcia epoki -czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki) -wyodrębnić tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentów (np. akapitu) -określać nadawcę i adresata tekstu -określać główną funkcję tekstu -nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście -określić cechy języka mówionego i pisanego. -- wyjaśnić, co oznacza „styl życia” 	<ul style="list-style-type: none"> emancypację kobiet oraz pracę u podstaw (oświatę wsi) jako punkty programu pozytywistycznego; odnaleźć je w literaturze epoki -dokonać analizy i interpretacji nowel pozytywistycznych (<i>Kamizelka, Gloria victis, Mendel Gdański</i>) -scharakteryzować i porównać powstańców ukazanych w <i>Glorii victis</i> -opisać mogiłę powstańców na podstawie <i>Glorii victis</i> -zanalizować postawy innych postaci wobec pogromu żydowskiego -zinterpretować przesłanie noweli <i>Mendel Gdański</i>: - przedstawić poglądy bohaterów - wskazać związek między poszczególnymi scenami filmu - określić ich nastrój - wskazać cechy gatunkowe felietonu - wyjaśnić, na czym polega autobiografizm wierszy Miłósza Zagajewskiego, Kamockiego -porównuje opisy przestrzeni w <i>Nad Niemnem</i> (np. dworu i zaścianka jako sposobu prezentacji ich mieszkańców) -wskazać ezopowy sposób mówienia o powstaniu styczniowym w <i>Nad Niemnem</i> -dokonuje analizy i interpretacji opisu mogiły powstańczej w <i>Nad Niemnem</i>, zwracając uwagę na obecną w nim sakralizację i funkcje środków językowych -określić, jakie znaczenie miał dla Bohatyrowiczów grób Jana i Cecylii -przedstawić Sienkiewiczowską koncepcję powieści historycznej, odnosząc ją do <i>Potopu</i> -dokonać analizy i interpretacji <i>Potopu</i>: -określić czas i miejsce wydarzeń oraz tło historyczne fabuły <i>Potopu</i> -scharakteryzować postacie <i>Potopu</i> (historyczne i fikcyjne) oraz wnioskuje, jakie są kryteria ich oceny -streścić losy Kmicica w kontekście przesłania powieści – odnajduje w nim cechy bohatera romantycznego -wskazać sposoby heroizacji i sakralizacji wybranych bohaterów; wyjaśnia ich funkcję -w kreacjach bohaterów <i>Potopu</i> wskazać nawiązania do etosu rycerskiego -wyjaśnić tytułową metaforę potopu, znajdując odpowiednie fragmenty powieści -odnaleźć w powieści Sienkiewicza elementy różnych gatunków: powieści płaszcza i szpady, eposu, westernu, baśni -na podstawie konkretnych fragmentów <i>Potopu</i> scharakteryzować sposób opisywania wojny (wojna obronna jako sacrum) -ustosunkować się do sposobu ukazywania przez Sienkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> ekranizacji - wskazać hasła pozytywistyczne w felietonie -nazwać uczucia poety -zinterpretować los domu -zredagować tekst ukazujący obraz domu dzieciństwa dawniej i dziś na podstawie wierszy Miłósza i Zagajewskiego -czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki) - określić, z jakimi odmianami języka 2. połowy XIX w. mamy do czynienia we fragmencie <i>Lalki</i> - wskazać różne typy wypowiedzeń i określić ich funkcję - skomentować ezopowy sposób mówienia o powstaniu styczniowym w <i>Nad Niemnem</i> -zanalizować język i styl narratora, porównuje sposób mówienia o różnych postaciach -określić, jaki wzorzec patriotyzmu proponuje Trylogia, ustosunkowuje się do niego -określić, na jakim schemacie kompozycyjnym Sienkiewicz opiera konstrukcję powieści <i>Potop</i> -ustosunkować się do Sienkiewiczowskiej idei „krzepienia serc” -opisać przestrzeń, w której porusza się Raskolnikow, bohater powieści <i>Zbrodnia i kara</i> -zrekonstruować proces nawracania Raskolnikowa - poprawnie dokonać podsumowania epoki - przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje Trylogia, ustosunkowuje się do niego -określić, na jakim schemacie kompozycyjnym Sienkiewicz opiera konstrukcję powieści <i>Potop</i> -porównać ukazany w powieści obraz magnaterii i średniej szlachty -ustosunkować się do Sienkiewiczowskiej idei „krzepienia serc” -wskazać przyczyny niesłabnącej i popularności powieści Sienkiewiczowskiej wśród czytelników -zanalizować środki filmowe, za pomocą których reżyser przeniósł na ekran postacie i idee obecne w Trylogii -opisać przestrzeń, w której porusza się Raskolnikow, bohater powieści <i>Zbrodnia i kara</i> -dokładniej zrekonstruować proces nawracania Raskolnikowa, podkreślając rolę pierwiastka religijnego -scharakteryzować środowisko inteligencji rosyjskiej ukazane w powieści (aspiracje intelektualne a etyka) – czytać tekst ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, -sytuować tekst w podstawowych kontekstach -dostrzegać w tekstach kultury obecność archetypów i toposów -określić, na czym polega uniwersalna wartość utworów pozytywistycznych. - interpretować poznane utwory w kontekście aksjologicznym/wartościującym/ i historycznym. -oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur. -rozpoznawać i definiować gatunki literackie oraz środki artystyczne, określać ich funkcje. -przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce -wskazać charakterystyczne cechy odmian polszczyzny 2. połowy XIX w. - wskazać elementy ożywiające wywód - wskazać elementy nacechowane emocjonalnie, ujawniające stosunek do zagadnienia -samodzielnie dokonać podsumowania epoki - interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne - odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń
---	--	---	---

<p>- wymienić kilka cech języka współczesnej młodzieży - określić dominującą funkcję językową w tekście Tuszyńskiej - wybrać przykłady realizacji stylu informacyjno-dziennikarskiego i urzędowego ze współczesnych tekstów i wypełnić tabelę zamieszczoną w podręczniku - dokonać podsumowania dość powierzchownie, zna podstawowe problemy, zagadnienia - potrafi połączyć twórców z ich utworami</p>	<p>historii -zanalizować język i styl utworu, zwracając uwagę na jego zróżnicowanie -wyjaśnić termin „archaizacja językowa” -wskazać stylizację biblijną w opisach obrony Jasnej Góry i określa jej funkcję -określić tematykę i problematykę powieści Fiodora Dostojewskiego, <i>Zbrodnia i kara</i> -scharakteryzować Raskolnikowa, jego sposób myślenia o planowanej zbrodni, a następnie proces nawracania -określić rolę Soni w moralnym dojrzewaniu Raskolnikowa -interpretuje <i>Zbrodnię i karę</i> jako powieść psychologiczną -scharakteryzować obraz Petersburga przedstawiony w <i>Zbrodnię i karę</i>, wskazuje niesione przez miasto zagrożenia – tworzyć stosowną i skuteczną wypowiedź – posługiwać się cytatami – uczestniczyć w dyskusji – wykorzystywać w analizie i interpretacji tekstu podstawowe konteksty --wskazać filozoficzne podłoże epoki -- wskazać cechy stylu koleżanki / kolegi -wskazać elementy obrazowości właściwe literaturze realistycznej - stwierdzić, czy opis dotyczy fikcji czy rzeczywistości pozaliterackiej -dokonać podsumowania epoki; - wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne -określić, jakie znaczenie miał dla Bohatyrowiczów grób Jana i Cecylii</p>		
---	---	--	--

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych

2.MŁODA POLSKA

Teksty literackie

Kazimierz Przerwa Tetmajer, wiersze (wybór)
 Jan Kasprówic *Dies irae* (fragmenty]
 Leopold Staff, wiersze (wybór)
 Stanisław Wyspiański *Wesele*
 Władysław Stanisław Reymont *Chłopi*, t. 1: *Jesień*
 Fiodor Dostojewski *Zbrodnia i kara*
 Joseph Conrad *Jądro ciemności*

Pojęcia kluczowe np.

- Świat idei: modernizm, Młoda Polska, neoromantyzm, fin de siecle, nietzscheanizm, schopenhaueryzm, dekadentyzm, nihilizm, immoralizm, relatywizm, manicheizm, mizoginizm, „sztuka dla sztuki”, Nirwana, „rozpaczliwy hedonizm”, katastrofizm, chłopomania, idealizm, społecznikostwo, (post)kolonializm.
- Organizacja dzieła literackiego: manifest, impresjonizm, ekspresjonizm, naturalizm, secesja, synekdocha, erotyk, synteza sztuk,sonet, dialektyzacja, powieść modernistyczna, narracja personalna, symbolizm, synestezja,powieść polifoniczna, rymy (męskie – żeńskie, dokładne – niedokładne, gramatyczne – niegramatyczne), układ rymów (krzyżowy, okalający, parzysty).

Uczeń powinien na ocenę:

DOPUSZCZAJĄCĄ	DOSTATECZNĄ to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	DOBRA to, co na ocenę dostateczną , a także:	BARDZO DOBRĄ to, co na ocenę dobrą , a także
---------------	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnić znaczenie pojęć „Młoda Polska”, „modernizm”, „neoromantyzm”; - podać daty wiążące się z trwaniem Młodej Polski w Polsce i analogicznych zjawisk w Europie; -znać inne nazwy epoki i wyjaśnić ich znaczenie. -wymienić kierunki filozoficzne popularne w modernizmie (A. Schopenhaur, F. Nietzsche, H. Bergson) oraz pokrótce przedstawić ich główne założenia. -wymienić kierunki artystyczne epoki (impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm, secesja) oraz ich podstawowe wyznaczniki - wymienić cechy Nietzscheańskiego nadczłowieka; - podać źródła „moralności niewolników” według Nietzschego; - przedstawić genezę modernistycznych utworów; - wypowiedzieć się na temat bohaterów tekstów modernistycznych i ich postaw; - wymienić postawy typowe dla Młodej Polski i odnieść je do utworów literackich - omówić młodopolskie koncepcje artysty i sztuki ukazane w artykułach programowych oraz w utworach literackich - analizować i interpretować wybrane teksty młodopolskie z wykorzystaniem właściwych podstawowych pojęć teoretycznoliterackich i kategorii estetycznych - popierać argumentami własne sądy - wypowiadać się w podstawowych (szkolnych) formach gatunkowych, jak: rozprawka, referat, interpretacja utworu literackiego -przedstawić bohaterów literackich lektur z poziomu podstawowego („Wesele”, „Chłopi” t. 1, „Ludzie bezdomni”, „Jądro ciemności”). -wskazać na główne elementy świata przedstawionego lektur -określić gatunki literackie poznanych tekstów i występujące w nich środki artystyczne. -nazwać i wyjaśnić podstawowe pojęcia epoki -czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki) -wyodrębnić tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentów (np. akapitu) -określać nadawcę i adresata tekstu -określać główną funkcję tekstu -nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście -określić cechy języka mówionego i pisanego. -określić, czym jest stylizacja i wymienić rodzaje stylizacji w poszczególnych utworach (np. ” Wesele”, „ Chłopi”). 	<ul style="list-style-type: none"> -podać cechy modernizmu jako epoki; - podać okoliczności wiążące się z początkami Młodej Polski w Polsce i analogicznych zjawisk w Europie; - podać przykłady dzieł secesyjnych, impresjonistycznych, ekspresjonistycznych -podać zasady „człowieka szlachetnego pokroju”; wskazać źródła i znaczenie wybranych toposów i symboli - określać wartość użytych w tekście środków z różnych poziomów języka - rozpoznać cechy stylu artystycznego - tworzyć stosowną i skuteczną wypowiedź - posługiwać się cytatami - uczestniczyć w dyskusji - wykorzystywać w analizie i interpretacji tekstu podstawowe konteksty - wskazać filozoficzne podłoże epoki - wskazać na związki epoki Młodej Polski z romantyzmem. - podać przykłady impresjonizmu, symbolizmu i ekspresjonizmu w sztuce. -nazwać i zdefiniować młodopolskie prądy artystyczne i wskazać ich konkretyzacje w literaturze. - scharakteryzować postacie literackie. -interpretować liryki młodopolskie i dostrzegać w nich nurty artystyczne i filozoficzne. -wskazywać na środki artystyczne występujące w lirykach młodopolskich i nazwać je. -zdefiniować pojęcie stylizacji i wskazać jej rodzaje w omawianych tekstach -wymienić gatunki literackie modernizmu i wskazać ich cechy 	<ul style="list-style-type: none"> -przedstawić strefę ideową epoki -przedstawić zmiany w sztuce -scharakteryzować wybrane kierunki w sztuce na podstawie dzieł sztuki -opisać filozofię F.Nietzschego - odczytać i porównać dzieła różnych sztuk z uwzględnieniem specyfiki ich języka - dostrzegać w omawianych utworach dialog z tradycją - określić funkcję użytych w tekstach środków językowych oraz obecnych w nich kategorii estetycznych -zdefiniować postawy typowe dla Młodej Polski i odnieść je do utworów literackich (dekadentyzm, nietzscheanizm, humanizm) oraz wskazać właściwe dla nich środki artystyczne. -przedstawić powiązania Młodej Polski z innymi epokami (podobieństwo z romantyzmem, sprzeczność z pozytywizmem). -charakteryzować i oceniać postacie literackie -dokonać analizy i interpretacji wierszy młodopolskich, wskazując typowe dla epoki motywy, postawy i środki artystyczne oraz ich funkcje. -omówić młodopolskie koncepcje artysty i sztuki ukazane w artykułach programowych oraz w utworach poetyckich. -wskazywać na środki artystyczne występujące w lirykach młodopolskich i nazwać ich funkcje -na przykładzie konkretnego utworu omówić cechy powieści młodopolskiej. -na przykładzie konkretnego utworu wskazać cechy dramatu symbolicznego. -czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki) -znać i rozpoznawać odmiany terytorialne i środowiskowe polszczyzny. -znać cechy stylów funkcjonalnych (potoczny, publicystyczny, naukowy i artystyczny). 	<ul style="list-style-type: none"> -scharakteryzować epokę w kontekście innych okresów z uwzględnieniem charakterystycznych pojęć -porównać dzieła sztuki realizujące różne kierunki - czytać tekst ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, -rozpoznawać konwencje, style, - sytuować tekst w podstawowych kontekstach, -dostrzegać w tekstach kultury obecność archetypów i toposów modernistycznych - wyjaśnić, na czym polegała idea syntezy sztuk - rozpoznawać w tekstach charakterystyczne cechy stylu poznawanych epok literackich -określić, na czym polega uniwersalna wartość utworów młodopolskich. -wskazać źródła i znaczenie wskazanych archetypów, toposów i symboli (Polska w grobie, mogiła, Wawel – święte miejsce polskości; życie – wędrówka, koło życia, błędne koło). -interpretować poznane utwory w kontekście aksjologicznym/wartościującym/ i historycznym. -oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur. -rozpoznawać i definiować gatunki literackie oraz środki artystyczne, określać ich funkcje. -przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce. . -określić relacje między językiem narodowym a odmianami terytorialnymi i środowiskowymi. -rozpoznać i ocenić cechy kolokwialne w tekście pisanym.
--	---	--	--

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych